

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “EMS pabeigšana – priekšlikumi
nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam”**

(pašiniciatīvas atzinums)

(2014/C 451/02)

Ziņotāji: **Joost VAN IERSEL** un **Carmelo CEDRONE**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2013. gada 19. septembrī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 19. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 500. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 9. un 10. jūlijā (9. jūlija sēdē), ar 195 balsīm par, 8 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ceļvedis nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam

Nemot vērā ļoti lielās problēmas, ar kurām saskaras ES Ekonomiskā un monetārā savienība (EMS), EESK uzskata, ka:

- EMS, kas ir ES visas turpmākās attīstības pamatakmens, mērķis ir veicināt Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanu, labklājības un stabilitātes palielināšanu. Uzticības vairošana un labvēlīgi apstākļi reālās ekonomikas attīstībai ir izaugsmes, nodarbinātības, konkurētspējas un ieguldījumu priekšnosacījumi. Šie aspekti izceļ EMS nozīmību gan eurozonas, gan eurozonā neiesaistītajām dalībvalstīm,
- norišu neprognozējamības dēļ eurozonai steidzami jārada piemēroti nosacījumi, jo mūsdienu globalizācijas apstākļos neviena Eiropas valsts atsevišķi nespēj nodrošināt pati savu rīcības brīvību. Tas būtiski ietekmē EMS pārvaldību, kā arī tās politiku,
- EMS nepastāv pati par sevi. Sākotnēji tā bija iecerēta kā atvērtas iekšējās Eiropas telpas un vienotā tirgus pabeigšana. Līdztekus fiskālās disciplīnas pasākumiem ES un tās dalībvalstīm vienlaikus būtu jāizstrādā ekonomikas un sociālajā jomā īstenojami papildu pasākumi, kas veicina izaugsmi un nodarbinātību, kuras ir svarīgākie faktori, kas nosaka konsolidācijas izdošanos ⁽¹⁾,
- lai nodrošinātu konverģences procesu starp dalībvalstīm vairākās jomās, būs vajadzīgas būtiskas korekcijas ekonomikas un strukturālajā politikā, kas līdz šim lielā mērā bija ekskluzīvā valstu kompetencē. Kopīgai uzticēšanās veidošanai būtu jāaizstāj neuzticēšanās un spriedze. Ciešāka savienība ietekmē visu sabiedrību. Būtu jānodrošina sociālais un pilsoniskais dialogs visos līmeņos.

Nemot vērā minētos apsvērumus, EESK rosina nākamajā Eiropas Savienības likumdošanas periodā steidzami izstrādāt ceļvedi, lai risinātu aktuālās problēmas.

Tādēļ EESK ierosina:

I. **Līdz galam izveidot EMS**, ko nodrošina stabila eurozonas pārvaldības un vadības struktūra un kas ir balstīta uz:

- i. **monetāro un finanšu pilāru**, tostarp pilnvērtīgas, ES virzītas banku savienības izveidi, lai radītu visas Eiropas kapitāla tirgu, tajā pat laikā aizsargājot nodokļu maksātājus no pārmērīga riska uzņemšanās sekām un haotiskas saistību nepildīšanas izpausmēm;

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/336 “Ekonomikas politika dalībvalstīs, kuru valūta ir euro”, ziņotājs: *Delapina* kgs, 1.6. punkts. (OV C 133, 9.5.2013.).

ii. **ekonomisko pīlāru**, kas atspoguļo dalībvalstu arvien lielāko savstarpējo atkarību gan makroekonomikas, gan mikroekonomikas līmenī, lai stiprinātu lēmumu pieņemšanas procesu ekonomikas politikas jomā, tādējādi veicinot izaugsmi, nodarbinātību, konkurētspēju, konvergenci un Eiropas solidaritāti;

iii. **sociālo pīlāru**, lai pienācīgi ņemtu vērā ekonomisko pielāgojumu sociālās sekas;

iv. **politisko pīlāru**, tostarp lielāku pārskatatbildību un demokrātisko leģitimitāti, lai veicinātu ticamību un uzticēšanos.

II. Steidzami uzsākt īstenot reālu **Eiropas izaugsmes un nodarbinātības plānu**, pamatojoties uz nozīmīgu ieguldījumu programmu, ko finansē ar publiskajiem un privātajiem ieguldījumiem, nodrošinot fiskālo stimulu. Būtu jānodrošina **esošo instrumentu**, jo īpaši Sešu tiesību aktu kopuma, Divu tiesību aktu kopuma, un Eiropas pusgada līdzsvarošana un **pienācīga īstenošana**.

III. Noteikt grafiku un kārtību, lai **uzsāktu visas Eiropas politiskās savienības** veidošanu, tostarp, jauna ES konventa ietvaros sākot pārdomu procesu par tās iestāžu struktūru.

IV. Komisijai, EP, dalībvalstīm un pilsoniskai sabiedrībai sadarbojoties, izstrādāt Ekonomiskajai un monetārai savienībai paredzētu **saziņas un vienkāršošanas** stratēģiju.

2. EMS kā stūrakmens

2.1. EESK uzsver, ka pilnīgas un sekmīgas EMS ietekme sniedzas tālu ārpus fiskālajiem, monetārajiem un banku nozares ietvariem. Ar mērķtiecīgu vadību vajadzētu veicināt iedzīvotāju un ekonomikas jomas dalībnieku ticību kopīgai misijai un piederības sajūtu Eiropai.

2.2. Nākamajos piecos gados ir būtiski pilnveidot joprojām nestabilo EMS sistēmu. Lai to paveiktu, galvenokārt vajadzīga ieinteresētība, atklātība un pārredzamība; tādēļ eurozonas dalībvalstu valdībām, Padomei un visām pārējām ES struktūrām jāīsteno efektīva politika un bez izvairīšanās jārunā atklāta un skaidra valoda.

2.3. Piekrītot dažu ievērojamu Eiropas politiku teiktajam, EESK uzskata, ka politiskā savienība ir punkts, uz kuru nākotnē būs jāvirzās⁽²⁾. Pievienojoties viņu argumentiem, EESK raugās uz politisko savienību ne tikai kā uz EMS izveides pabeigšanu, bet arī plašākā starptautiskā kontekstā, ņemot vērā mūsdienu globalizētās pasaules kontekstu, kas būtiski maina ar Vestfālenes miera līgumu izveidoto kārtību un valstu regulatīvās iespējas.

2.4. Mūsdienu globalizētajā pasaulē neviena Eiropas valsts nevar izdzīvot viena pati. Tādēļ valstu suverenitāti vislabāk garantē kopīga politiskā un ekonomiskā sistēma.

2.5. Priekšsēdētāja *Van Rompuy* ziņojumā "Ceļā uz patiesu ekonomikas un monetāro savienību" un attiecīgajā Komisijas paziņojumā 2012. gada novembrī un decembrī ir iezīmēts ceļvedis, kurā paredzēti konkrēti pasākumi šajā virzienā. EESK to ir novērtējusi atzinīgi⁽³⁾. Galvenā problēma ir tā, ka, neraugoties uz ievērojamo progresu, vienotās valūtas pārvaldības nošķirtība no starpvaldību ekonomiskās pārvaldības rada nepārvaramu spriedzi. EESK uzsver, ka *Van Rompuy* ziņojumam arī turpmāk jāveido politiskais pamats likumdošanas iniciatīvām nākamajā periodā.

2.6. Ekonomikas un finanšu krīze jo īpaši ir skārusi eurozonu, atklājot pašlaik vērojamos EMS ierobežojumus. Daudzu skatījumā *euro* no Eiropas integrācijas elementa ir kļuvis par ķīli, kas šķēļ valstis un pilsonisko sabiedrību, pakļaujot riskam Eiropas Savienības nākotni. Paužot šādu aplamu viedokli netiek atzīts, ka krīze, kuras cēloņi meklējami galvenokārt ārpus eurozonas, būtu daudz dziļāka, ja nebūtu vienotās valūtas.

⁽²⁾ Sk. Dr. *Wolfgang Schäuble* 2011. gada 3. oktobrī *Paulskirche* teikto runu un 2012. gada maijā teikto runu saistībā ar Kārļa Lielā balvas pasniegšanu un *Giorgio Napolitano* runu Eiropas Parlamentā 2014. gada 3. februārī.

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/340 "Padziļināta un patiesa ekonomiskā un monetārā savienība", ziņotājs: *Cedrone* kgs (OV C 271, 19.9.2013.)

2.7. Patlaban vērojamā nelīdzsvarotība un ekonomiskās atšķirības, kuras starp valstu grupām pastāv kopš 1991. gada un kuras neviens līdz šim nav centies novērst, kavē progresu integrācijas procesā. Izpaužas pat bīstamas nošķirtības un renacionalizācijas tendences.

2.8. Tādējādi nākotne kļūst neprognozējama. Atveseļošanās pazīmes rosina optimismu un slāpē krīzes gaisotni. Tomēr ilgāku laiku ir paredzami zemi/vidēji izaugsmes rādītāji, kas daļēji izskaidrojami ar EMS nepabeigtību un Eiropas finanšu tirgus sadrumstalotību. Ņemot vērā ekonomikas nestabilitāti un iespējamās neveiksmes turpmākajos gados, EESK brīdina, ka nav pieļaujama pašapmierinātība attieksmē pret minētajiem jautājumiem.

2.9. Tādēļ nesenie lēmumi, tostarp par Sešu tiesību aktu kopumu, Divu tiesību aktu kopumu un Banku savienību, kaut arī ierobežoti, bija ļoti vajadzīgi un steidzami. Tomēr šie jaunie pārvaldības mehānismi ir lielā mērā balstīti uz budžeta un stabilitātes apsvērumiem un nav orientēti uz rūpēm par cilvēkiem, un tāpēc izaugsmes un sociālie pasākumi ir atstāti novārtā. Turklāt ilgstošais lēmumu pieņemšanas process un sistēmas sarežģītība rada kļuvi vai atklātu pretestību dalībvalstīs un Padomē kā sekas uzticēšanās trūkumam un uzsvaram uz valstu suverenitāti. Šāda situācija jau radījusi saimnieciskas un sociālas izmaksas Savienībai un pasliktina tās starptautiskās pozīcijas, padarot uzticēšanās veidošanu par īpaši svarīgu faktoru, lai pārvarētu šķēršļus.

2.10. Tādēļ EESK uzsver, ka nākamajā Eiropas Savienības likumdošanas periodā ir jāsaprotamo pārliecinošs ceļvedis, kurā minēti precīzi noteiktos termiņos īstenojami turpmākie pasākumi, kam jābūt vēršotiem uz EMS pabeigšanu ciešā saistībā ar stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem un pamatiniciatīvām. Šajā atzinumā ierosināti vairāki būtiski elementi, kas būtu jāiekļauj šādā rīcības plānā.

2.11. Diferencēta integrācija Eiropas Savienībā, kas jau ir veiksmīgi īstēta vairākās politikas jomās, būtu jā saglabā kā viens no galvenajiem principiem. Daudzus lēmumus, kas vajadzīgi, lai pabeigtu EMS izveidi, var pieņemt saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem un/vai, izmantojot ciešāku sadarbību, savukārt citiem būs nepieciešams jauns līgums un/vai grozījumi spēkā esošajos līgumos. Šādi lēmumi ļautu atgūt nokavēto EMS veidošanā un ātri īstēnot virkni pasākumu, neatstājot novārtā ilgtermiņa perspektīvas un ņemot vērā to, ka arī eurozonai ir vajadzīgas patiesas strukturālās reformas iestāžu līmenī līdzās tām, kas īstenojamas atsevišķajās dalībvalstīs.

3. Pirmie soļi: reāls un pašlaik spēkā esošajām tiesību normām atbilstošs plāns izaugsmei un nodarbinātībai

3.1. Pirmais un tūlītējais solis nākamajā Eiropas Savienības likumdošanas perioda darba plānā būtu parakstīt un īstēnot patiesu pakto par izaugsmi, nodarbinātību un stabilitāti, lai sekmētu ekonomikas atveseļošanu un radītu nosacījumus parādu atmaksāšanai (Eiropas "Jaunais līgums"). Šajā plānā vajadzētu būt vismaz šādiem punktiem:

- EIB vai EIF emitētas euroobligācijas (šis uzdevums jau daļēji paveikts, paredzot emitēt projektu obligācijas), kas, nepalielinot valstu parādsaistības, ļauj finansēt MVU un projektus tādās jomās kā infrastruktūra, veselības aprūpe, izglītība, pilsētu atjaunotne, vide un Eiropas komunikāciju tīkli. Šādas EIB un EIF mērķtiecīgas darbības būs signāls, ka Eiropa aktīvi cenšas uzlabot finanšu vidi privātiem ieguldījumiem⁽⁴⁾,
- dalībvalstu publiskie ieguldījumi (arī sociālajā jomā⁽⁵⁾) papildus ES publiskajiem ieguldījumiem, izmantojot kopīgi saskaņotu parametru sistēmu, kas apvienojumā ar pareizām strukturālām reformām arī veicinātu privātos ieguldījumus ("zelta noteikums"),
- apņemšanās krīzes laikā pielāgot vai uz laiku apturēt taupības politiku, kas ir viens no galvenajiem lejupeļsmes, pieprasījuma samazināšanās un bezdarba pieauguma cēloņiem un kavē atveseļošanās sākumu. Citiem vārdiem sakot, jānodrošina pāreja no vienpusējiem taupības pasākumiem uz kopīgi saskaņotām reformām, kas sekmēs ilgtspējīgu izaugsmi, darbvietu radīšanu un produktivitātes paaugstināšanu⁽⁶⁾,

⁽⁴⁾ Sk. EESK atzinumus ECO/307 "Atjaunot izaugsmi" (OV C 143, 22.5.2012.), ECO/334 "Euro nākotne" (OV C 271, 19.9.2013.) un ECO/340 "Padziļināta un patiesa ekonomiskā un monetārā savienība" (OV C 271, 19.9.2013.), ziņotājs: *Cedrone* kgs.

⁽⁵⁾ Sk. EESK atzinumu SOC/496 "Sociālo ieguldījumu ietekme" (ziņotājs – *Greif* kgs) (vēl nav publicēts OV).

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/336 "Ekonomikas politika dalībvalstīs, kuru valūta ir euro", ziņotājs: *Delapina* kgs (OV C 133, 9.5.2013.)

- Divu tiesību aktu kopuma, Sešu tiesību aktu kopuma un Fiskālā pakta īstenošana ir jāpapildina ar saskaņotiem pasākumiem, kas saistīti ar izaugsmi, nodarbinātību un sociālajiem aspektiem.
- Eiropas pusgada norises uzlabošana: pirms četriem gadiem ieviestajam Eiropas pusgadam ceļā uz ekonomikas savienību ir neatsverama loma valstu ekonomikas konverģences nodrošināšanā un valstu ekonomikas pielāgošanā. Lai gan Eiropas pusgads ir viens no “maigās” koordinācijas metodes lietošanas veidiem, tas var sniegt pozitīvus rezultātus. Taču tas jāizmanto pareizi, jāuzlabo tā pārredzamība un par to ir atbilstoši jāinformē. Gan Eiropas, gan valstu līmenī jānodrošina sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšana un līdzdalība,
- pienācīga atbilstība valstu reformu programmām: pārvaldībai ir izšķirīga nozīme. Valstu pārvaldības iestāžu darbam ir izšķiroša nozīme šajā jomā, un attiecīgajos gadījumos nepieciešamie uzlabojumi būtu skaidri jānorāda. Valstu reformu programmu īstenošana, tostarp saistībā ar valsts pārvaldes kvalitāti, būtu jāpārskata visām ieinteresētajām personām un rūpīgi uzrauga Komisijai,
- dalībvalstu pilnīga līdzatbildība: pašlaik Eiropas pusgadam joprojām ir pārāk tehnokrātisks raksturs, kas kavē tā norisi. Eiropas pusgadu pienācīgi apspriežot, šajā procesā būtu jāiesaista valstu parlamenti, kā arī sociālie partneri un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas⁽⁷⁾.

4. Nākamajā likumdošanas periodā padziļināt EMS un pabeigt tās izveidi

4.1. Monetārais un finanšu pīlārs

4.1.1. Saistībā ar monetāro politiku jānorāda, ka saskaņā ar pastiprinātu makroekonomikas pārvaldību eurozonā būtu jāpaplašina ECB pilnvaras, lai tās būtu tādas pašas kā citām centrālajām bankām ārpus ES un eurozonas un lai tā kā pēdējās instances maksātājs varētu būt līdzvērtīgs partneris starptautiskā līmenī, vienlaikus saglabājot pilnīgu autonomiju. Būtu jānodrošina, ka ECB spēj pilnībā novērst likviditātes krīzes tādā veidā, kas veicina ieguldījumus (MVU).

4.1.2. Tomēr ECB viena pati nevar būt atbildīga. Ceļā uz fiskālo un ekonomikas savienību būtiska nozīme ir pilnīgai banku savienībai⁽⁸⁾. Tā kā valdības un bankas ir pastāvīgi saistītas, dalībvalstis joprojām nevēlas radīt nepieciešamos politiskos un saimnieciskos nosacījumus, un tāpēc tiek atlikta vispiemērotāko un efektīvāko lēmumu pieņemšana⁽⁹⁾. Tas kavē arī visu banku efektīvu uzraudzību, ko veic ECB un kurai būtu jānovērš finansiālā sadrumstalotība, jālīkvidē nevēlamās saiknes starp valstu politiķiem un bankām, kā arī jārada labvēlīgi nosacījumi banku pārrobežu apvienošanai.

4.1.3. Sarunās ar Padomi par banku savienību Eiropas Parlaments sekmīgi panāca vienošanos par virzību uz vienoto noregulējuma mehānismu un vienoto banku noregulējuma fondu⁽¹⁰⁾. EESK pilnībā atbalsta Parlamenta viedokli. Tuvākajā nākotnē pieņemtajiem lēmumiem būtu jāveicina tāda vienota Eiropas kapitāla tirgus izveide, kas būtu pielīdzināms ASV kapitāla tirgum.

4.1.4. Pilnīgai Banku savienībai ir nepieciešams labi strukturēts vienotā noregulējuma mehānisms, saskaņots noguldījumu garantiju sistēmas dalībvalstīs un ESM, kas ļauj īstenot banku tiešu rekapitalizāciju⁽¹¹⁾. Ar to saistītajai lēmumu pieņemšanas sistēmai jābūt efektīvai, un tai jānodrošina ātra rīcība. Šo elementu izveidošanas un ieviešanas process jāpātrina.

4.1.5. Ar Banku savienību tomēr nepietiek, lai stimulētu ekonomiku un ieguldījumus. Raugoties noturīgāka Eiropas finanšu sektora izveidošanas virzienā, nākamo gadu darba plāniem vajadzētu pievērsties arī tādiem jautājumiem kā “Bāzele III” pilnīgai īstenošanai, Finanšu stabilitātes padomei un rast risinājumus attiecībā uz “pārāk lielām, lai bankrotētu” bankām saskaņā ar starptautiskajiem nolīgumiem (G-20).

⁽⁷⁾ Sk. EESK atzinumu EUR/006 “Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu”, ziņotāja: *Pichenot* kdze (vēl nav publicēts OV).

⁽⁸⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/339 “Tiesību aktu kopums “Banku savienība””, ziņotājs: *Trias Pintó* kgs (OV C 11, 15.1.2013.).

⁽⁹⁾ Sk. Eiropadomes 2013. gada 19. un 20. decembra secinājumus.

⁽¹⁰⁾ Sk. Padomes un EP 2014. gada 20. marta vienošanos par SRM.

⁽¹¹⁾ Sk. EESK atzinumus ECO/333 “Kredītiestāžu sanācības un noregulējuma režīms”, ziņotāja: *Roussanova* kdze (OV C 44, 15.2.2013) un ECO/350 “Vienots noregulējuma mehānisms”, ziņotājs: *Mareels* kgs (OJ C 67, 6.3.2014.).

4.1.6. Komisāra *Barnier* nesen publicētā apjomīgā tiesību aktu pakete attiecībā uz bankām un finanšu tirgiem var sniegt nozīmīgu ieguldījumu, lai Eiropā nodrošinātu finanšu tirgu pienācīgu darbību, kā arī radītu stabilu un uzticamu banku sektoru. Tas ir īpaši svarīgi reālajai ekonomikai. Jaunākie Padomes lēmumi šajā jomā tikai daļēji ir vērsti vēlamajā virzienā.

4.1.7. Atbilstoši kredīti ir galvenā prioritāte ekonomikai atveseļošanai un izaugsmei, kā arī attīstībai. Tas nozīmē, ka ES tiesību aktu uzdevums ir panākt atbilstošu līdzsvaru, izveidojot stingrus pamatnosacījumus banku nozarei, kā arī veicinot pietiekamas iespējas banku operāciju veikšanai, jo īpaši, lai atvieglotu ieguldījumus, kas nepieciešami jebkurai izaugsmes politikai. Pats par sevi saprotams, ka īpaši svarīga nozīme ir apmierinošiem nosacījumiem attiecībā uz jaunizveidotiem uzņēmumiem un MVU⁽¹²⁾.

4.2. Makroekonomiskais un budžeta pilārs

4.2.1. Šajā jomā ieilgusi diskusija Eiropadomē par saistošiem ekonomisko reformu līgumiem ir visnotaļ nogurdinoša un rada vilšanos⁽¹³⁾. Tāpēc EESK iestājas par to, lai Komisija izstrādātu tālāk savu priekšlikumu par šādiem līgumiem, kuru veids, finansēšana un demokrātiskā leģitimitāte vēl jāapspriež sīkāk⁽¹⁴⁾.

4.2.2. Partnerības, kas balstītas uz savstarpēji saskaņotu līgumattiecību un solidaritātes mehānismu sistēmām, varētu palīdzēt veicināt un atbalstīt racionālas pielāgošanas politikas. Šie pasākumi sekmētu gan dalībvalstu iesaistīšanos vienotā sistēmā, gan reformas visās jomās, kas saistītas ar ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un nodarbinātību, kuras visas trīs nostiprinās ES kopumā⁽¹⁵⁾. Šāda sistēma var palīdzēt ES reaģēt uz konkrētās valstīs notiekošiem asimetriskiem satricinājumiem, proti, tā būtu ES solidaritātes izpausme.

4.2.3. Šādas partnerības varētu veicināt kohēziju un iedzīvotāju uzticēšanos, kas ir būtiska, lai pārvarētu ar valstu suverenitātes apsvērumiem saistītās bažas. Tas savukārt sekmēs Eiropas kopību, kas būs obligāts pamats, lai izstrādātu tādas ES instrumentus kā eurozonas budžets, Eiropas Solidaritātes fonds un euroobligācijas.

4.2.4. Ekonomikas sistēmu, tostarp nodokļu sistēmu⁽¹⁶⁾, konverģence, ko papildina solidaritātes instruments, ir būtisks faktors, lai pakāpeniski pārvarētu esošo makroekonomisko un mikroekonomisko nelīdzsvarotību starp valstīm. Vidējā termiņā, pat ja tas prasa izmaiņas Līgumā, šim instrumentam būtu jāklūst par saimnieciska rakstura kompensācijas mehānismu, lai atjaunotu līdzsvaru un integrētu eurozonas valstu ekonomiku. Tas varētu visbeidzot kļūt par kopējā eurozonas budžeta sastāvdaļu. Šajā perspektīvā varētu izmantot arī struktūrfondus un kohēzijas fondus.

4.2.5. Jaunajai Komisijai kā procesa galvenajai dalībnieci saskaņā ar metodi, ko izmantoja komisārs *Barnier* attiecībā uz finanšu sistēmas regulējumu, jāuzņemas sagatavot tiesību aktu priekšlikumus, jomās, ar kurām saistītajās diskusijās līdz šim dominējušas dalībvalstis, lai sekmētu auglīgākas diskusijas Padomē, pamatojoties uz konkrētiem priekšlikumiem.

4.2.6. Līdz šim Komisija minēto metodi ir izmantojusi nepietiekami. Kā piemērus tās iespējamai izmantošanai var minēt ex-ante plānu koordinēšanu attiecībā uz nozīmīgām ekonomikas politikas reformām, ekonomisko reformu līgumus, ko papildina solidaritātes mehānisms, Eiropas parāda dzēšanas fonda izveidi un euroobligācijas. Gadījumos, kad šie priekšlikumi prasa izmaiņas Līgumā, Komisijai tas būtu skaidri jānorāda eurozonas dalībvalstīm.

⁽¹²⁾ Sk. EESK atzinumus ECO/347 "Ilgttermiņa finansēšana – finanšu pakalpojumu nozare", ziņotājs: *Smyth* kgs (OV C 327, 12.11.2013.) un ECO/365 "Ilgttermiņa finansēšana – turpmākais darbs", ziņotājs: *Smyth* kgs, līdzziņotājs: *Farrugia* kgs (vēl nav publicēts OV).

⁽¹³⁾ Sk. Eiropadomes 2013. gada 19. un 20. decembra secinājumus.

⁽¹⁴⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/348 "KKI/Svarīgākās ekonomikas politikas reformas", ziņotājs: *Croughan* kgs (OV C 271, 19.9.2013.) un EESK atzinums EUR/006 "Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu", ziņotāja: *Pichenot* kdze (vēl nav publicēts OV).

⁽¹⁵⁾ Sk. arī Eurogrupas priekšsēdētāja *Dijsselbloem* kga runu 17.02.2014. ESAO seminārā Briselē "Eurozona krustcelēs".

⁽¹⁶⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/336 "Ekonomikas politika dalībvalstīs, kuru valūta ir euro", ziņotājs: *Delapina* kgs (OV C 133, 9.5.2013.) Pakāpeniski būtu jāņem vērā arī citi ar nodokļiem saistīti aspekti.

4.2.7. Šāda pieeja liks Padomei pieņemt nostāju attiecībā uz minētajiem priekšlikumiem. Tā akcentēs pārredzamību un skaidrību attiecībā uz dažādām politiskajām nostājām un apliecinās sevi kā vienīgo metodi, lai pārvarētu starpvaldību strupceļu pašreizējās struktūras pārskatīšanā. To ir arī skaidri paudusi Komisija dažādajām ieinteresētajām personām, tostarp arī plašai sabiedrībai.

4.2.8. Tādēļ vidējā termiņā eurozonai ir vajadzīga ekonomikas pārvaldība (kas ir nepieciešama kopš Māstrihtas līguma) attiecībā uz makroekonomikas un mikroekonomikas politikām, pārejot no pašreizējās koordinācijas metodes, kura līdz šim ir devusi vājus rezultātus, uz kopīgu lēmumu pieņemšanu par minēto politiku pamatnostādņēm. Eurozona nevar turpmāk atļauties situāciju, kad tai ir viena un tā pati valūta un atsevišķas ekonomiskās politikas, kas tāpēc būtu jāintegrē, lai cita starpā atvieglotu arī ECB darbu.

4.2.9. Pārdales mehānisms, kas izmantojams asimetrisku satricinājumu gadījumos: atbildības principu (ne tikai attiecībā uz valstīm, bet arī pilsoņiem) nedrīkst nodalīt no solidaritātes. Tādēļ ierobežotā laikposmā būtu jāveic konkrēti pasākumi, kas vērsti uz visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām. Tā ir atbildība, kas attiecas uz visiem iedzīvotājiem un visām valstīm.

4.2.10. Tāpat būtu vajadzīga virzība uz atbilstīgu eurozonas budžetu ar kopīgiem noteikumiem; tikai šādi varētu radīt iespēju, lai virzītos uz kopēju fiskālo politiku, un spētu absorbēt jebkurus turpmākus "triecienus". To varētu finansēt, piemēram, izmantojot mērķorientētu nodokli, finanšu darījumu nodokli (ar nosacījumu, ka tas aptvertu visu eurozonu), oglekļa dioksīda nodokli, pagaidu nodevu par maksājumu bilanču pārsniegumu virs 6 % un, visbeidzot, kopīgas aizņēmumu obligācijas.

4.2.11. Valsts parāds: būtu jāizveido mehānisms, kas, neatceļot valstu atbildību par saviem parādiem, tos norobežotu no finanšu spekulācijām. Valsts parādsaistības, kas pakāpeniski tiek konvertētas līdz 60 % kvotai (kā ierosinājusi EESK⁽¹⁷⁾) vai tā daļu, kura pārsniedz 60 % (saskaņā ar Komisijas⁽¹⁸⁾ iesniegto ierosinājumu par "parāda dzēšanas fondu") varētu turēt konsolidētā parāda kontā, un šādu kontu varētu apkalpot *pro rata* dažādas dalībvalstis. Kā alternatīvu varētu izveidot pagaidu euroobligāciju fondu, izmantojot starpvaldību līgumu, kas ļautu emitēt īstermiņa eurozonas parāda instrumentus un tādējādi mazinātu eurozonas valstu likviditātes krīzes risku. Saskaņā ar secinājumiem, ko sniedza ekspertu grupa, kuru izveidoja, nosakot tai konkrētu uzdevumu analizēt vienotu parādzīmju emitēšanas dažādo variantu priekšrocības un riskus, Komisijai tagad vajadzētu izvirzīt konkrētu priekšlikumu par to, kādus instrumentus un kādā termiņā izmantot.

4.3. Mikroekonomiskais pīlārs

4.3.1. Liela uzmanība jāpievērš arī mikroekonomiskajām politikām, jo īpaši rūpniecības un nozaru politikām, kam ir svarīga nozīme Eiropas ekonomikas izaugsmē, kur vairs neder sadrumstalotā pieeja. Tādēļ ir nepieciešams apvienot vairākas politikas (un attiecīgās lēmumu pieņemšanas procedūras), kurām ir netieša ietekme uz valstu budžetiem, lai izveidotu kopīgu redzējumu un nāktu klajā ar Komisijas un dalībvalstu kopīgu rīcību, jo īpaši attiecībā uz šādiem uzdevumiem:

— vienotā tirgus izveide,

— labvēlīgu apstākļu radīšana uzņēmumiem, jo īpaši novēršot tirgus sadrumstalotību, lai tie paliktu vai uzsāktu darbību Eiropā,

— kopēja rūpniecības politika⁽¹⁹⁾, kas nostiprina pamatu esošajai, kā arī inovatīvai un ilgtspējīgai saimnieciskajai darbībai visā kontinentā,

⁽¹⁷⁾ Sk. EESK atzinumu ECO/307 "Atjaunot izaugsmi", ziņotājs: *Cedrone* kgs (OV C 143, 22.5.2012.).

⁽¹⁸⁾ Sk. COM(2012) 777 final/2.

⁽¹⁹⁾ Sk. EESK atzinumu CCMI/108 "Rūpniecības politika (pārskats)", ziņotājs: *van Iersel* kgs, līdzziņotājs: *Gibellieri* kgs (OV C 327, 12.11.2013.).

- kopēja enerģētikas politika, kuras ļoti trūkst, bet kura ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu vienlīdzīgus un stabilus saimnieciskos apstākļus Eiropas Savienībā,
- liela mēroga kopīgi infrastruktūras projekti un kopēja transporta politika, lai uzlabotu savienojamību,
- uzņēmumu nodokļu konverģence,
- pakalpojumi, tostarp uzņēmējdarbības pakalpojumi,
- darba tirgus un darba ņēmēju mobilitāte,
- pētniecības politika.

4.4. Sociālais pīlārs

4.4.1. EESK iestājas par konkrētiem pasākumiem attiecībā uz EMS sociālo dimensiju⁽²⁰⁾. Jauniešu nodarbinātības līmenis joprojām ir nepieļaujami zems. Kopā ar dalībvalstīm jaunajai Komisijai būtu jāuzņemas atbildība, lai uzlabotu dzīves un darba apstākļus:

- atbalstot darbvietu radīšanu un jaunizveidotus uzņēmumus,
- ierosinot pielāgojumus attiecībā uz izglītības politikām visos līmeņos visā Eiropā, kā arī veselības politikām, kur tas ir nepieciešams,
- paredzot atbilstīgus nosacījumus pārrobežu mobilitātei,
- rosinot priekšlikumus nodokļu jomā, ar mērķi veicināt darbvietu radīšanu,
- rosinot priekšlikumus, kas vērsti uz patērētāju tiesību aizsardzību,
- nodrošinot dzimumu līdztiesību,
- veicot sociālos ieguldījumus⁽²¹⁾.

4.4.2. Ir vajadzīgs sociālais dialogs visos līmeņos. Tas nozīmē, ka jānovērš šķēršļi, kas kavē efektīvas konsultācijas dalībvalstīs un dalībvalstu starpā. ES būtu ļoti noderīga, pulcējot ieinteresētās personas no dažādām valstīm, lai apspriestu veiksmīgu praksi un izstrādātu plānus, kā uzlabot apstākļus darbvietu radīšanai.

4.4.3. Savienība un jo īpaši eurozona, ja tās tiks pabeigtas, vairs nevarēs neņemt vērā ekonomikas politikas sociālās sekas, atstājot tās pilnīgi valstu ziņā. Gan saimnieciskajos, gan sociālajos pasākumos ir jāņem vērā ne tikai Stabilitātes pakta parametri, bet arī plašāks klāsts makroekonomisko rādītāju (piemēram, bezdarba līmenis, izaugsmes temps, maksājumu bilance, nodarbinātības līmenis, nabadzības līmenis, ieņēmumu sadale un labklājība u. c.). Nav iespējams garantēt EMS stabilitāti, nenodrošinot nekādus eurozonas sociālos mehānismus ekonomikas straujas lejupslīdes un/vai nelīdzsvarotības gadījumiem. Daži no tiem var prasīt izmaiņas Līgumos. Vidējā termiņā tās varētu būt šādas:

- izveidot kopīgu apdrošināšanas sistēmu bezdarba gadījumiem, kas papildinātu valstu sistēmas un, iespējams, būtu saistīta ar kopīgu noteikumu ieviešanu attiecībā uz darba tirgu un darbaspēka mobilitāti eurozonā,
- nodrošināt pienācīgus minimālos ienākumus dažām cilvēku grupām, kas dzīvo zem nabadzības sliekšņa, un izstrādāt kopīgus noteikumus attiecībā uz labklājību un palīdzību.

⁽²⁰⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu SOC/494 "Ekonomiskās un monetārās savienības sociālās dimensijas nostiprināšana", galvenais ziņotājs: Dassis kgs (OV C 67, 6.3.2014.).

⁽²¹⁾ Tas attiecas arī uz cilvēku izklūšanu no nabadzības. Šajā saistībā sk. EESK atzinumu SOC/496 "Sociālo ieguldījumu ietekme", ziņotājs: Greif kgs (vēl nav publicēts OV).

4.4.4. Vajadzētu kopīgot arī citas politikas, kas vērstas uz pilsoņu interesēm, lai atbalstītu viņu piederības sajūtu un veicinātu mobilitāti, piemēram:

— kvalifikāciju un diplomu savstarpēja atzīšana,

— sabiedrisko labumu un publisko pakalpojumu kvalitāte un nepārtrauktības nodrošināšana eurozonā, jo īpaši krīžu periodos u. c.

4.5. Politiskais pīlārs

4.5.1. Šādu plašu programmu var īstenot tikai ar nepieciešamo demokrātisko leģitimitāti lēmumu pieņemšanas procesā. Pilnībā atzīstot ievērojamo progresu, kas ir panākts pēdējo gadu laikā, EESK uzskata, ka turpmāku būtisku soli virzībā uz priekšu nākamā pilnvaru termiņa laikā var īstenot tikai tad, ja tiek pievērsta īpaša uzmanība pārskatatbildībai, leģitimitātei, demokrātijai, pārredzamībai un saziņai.

4.5.2. Arvien vairāk visā Eiropā saasinās politiskās diskusijas par integrācijas procesu. ES līmenī politiskajām partijām vajadzētu skaidri definēt savus redzējumus, kas palīdzētu veidot dažādu politisko grupu viedokļus Eiropas Parlamentā un sekmētu Eiropas politisko partiju atpazīstamību. Starptautiskas Eiropas mēroga vēlēšanas, kurās iesaistīti pārrobežu politiskie formējumi, lielā mēra stiprinātu un veicinātu Eiropas mēroga debates.

4.5.3. Līdzatbildības un sabiedrības atbalsta nodrošināšanai ir vajadzīgs daudz lielāks valstu parlamentu ieguldījums Eiropas debatēs. ES likumdošanas priekšlikumi un VRP būtu pienācīgi jāapspriež parlamentos. Būtu jāparedz interaktīvas konsultācijas par stratēģiskiem jautājumiem starp Eiropas Parlamentu un valstu parlamentiem, kas rosinātu arī aktīvāku dinamiku starp valstu parlamentiem.

4.5.4. Komisijai būtu pēc iespējas efektīvāk jāpiemēro Kopienas metode, nākot klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem un pasākumiem, kā arī īstenojot dalītu kompetenci ar dalībvalstīm. Tāpat kā agrāk, aktīva un drosmīga attieksme atmaksāsies.

4.5.5. Ja to pieprasa parlamenti un/vai pilsoniskā sabiedrība, Komisija būtu jāpieaicina arī valstu mēroga diskusijās par Eiropas Savienības jautājumiem.

4.5.6. Eiropadome un Padomes, jo īpaši Ekonomikas un finanšu padome, ir galvenās lēmumu pieņēmējas, un tām ir būtiska nozīme saistībā ar pārskatatbildību un leģitimitāti. Tāpēc ir vajadzīga lielāka pārredzamība, jo tā atbilst demokrātijas prasībām.

4.5.7. Padomes locekļi, kas pārstāv valstu intereses, kā arī koplēmumu pieņēmēji Eiropas līmenī bieži vien Briselē runā pavisam ko citu nekā pašmājās, kas parasti rada būtiskas neskaidrības un kavē vienošanās panākšanu. Izvairīga valoda nav pieņemama. Dalībvalstīm vajadzētu vienoties par kopīgiem politiskajiem vēstījumiem visos lēmumu pieņemšanas līmeņos un atbalstīt šādus vēstījumus.

4.5.8. Dalībvalstis EMS struktūrā ir gan subjekts, gan objekts. Konverģence ar Eiropas metodoloģiju, vienlaikus saglabājot valstu administratīvās procedūras un tradīcijas, ir iespējama, tomēr būs vajadzīgi būtiski pielāgojumi vairākās valstīs. Uzticama politiskā un administratīvā prakse var būt ļoti svarīga uzticības veidošanā.

4.5.9. EESK uzsver, ka arī pilsoniskajai sabiedrībai ir jāīsteno sava bieži vien pārāk zemu novērtētā loma ES un integrētākas eurozonas nākotnes arhitektūras veidošanā. Ir daudz jomu, kurās progress daļēji vai pilnībā ir atkarīgs no ārpus valdību struktūrām esošiem procesa dalībniekiem. Pilnībā būtu jāiesaista pilsoniskā sabiedrība. Pārāk daudzās valstīs pilsoniskā sabiedrība joprojām ir malā stāvoša, taču tās rīcībā jānodod nepieciešamie instrumenti, lai tā varētu saistīties ar institucionālajiem lēmumu pieņēmējiem. Pilsoniskajai sabiedrībai ir jāuzņemas atbildība un jāpiedalās ES lēmumu pieņemšanas procesā, lai paplašinātu savu demokrātisko bāzi. Bez tās aktīvas līdzdalības EMS sekmīga pabeigšana nebūs iespējama.

4.5.10. Sociālajiem partneriem jo īpaši būtu visnotaļ lietderīgi izvērtēt uz konsensu orientēta modeļa rezultātus dalībvalstīs, ko EESK stingri atbalsta. Ieteicama ir labākās prakses piemēru un pieredzes apmaiņa.

4.5.11. EESK uzskata, ka pašreizējie noteikumi neapšaubāmi nav pietiekami efektīvi un nav darbojušies tā, kā bija paredzēts, un ka starpvaldību darbības nav atrisinājušas ar EMS saistītās problēmas. Tāpat mums nevajadzētu maldināt sevi ar domu, ka krīze atkāpjas un ka stabilizācijas mehānismi, kas steigā ieviesti laikā, kad plosījās vētra, būs pietiekami, lai virzītos uz priekšu un lai novērstu jaunas krīzes.

4.5.12. Vienīgais veids, kā izvairīties no līdzīgām situācijām, ir mainīt eurozonas noteikumus un lēmumu pieņemšanas procesu, padarot tos pārredzamākus un demokrātiskākus:

- nodot atbildību par euro kādam, kas varētu paust vienotu viedokli, institucionalizējot Eurogrupu. Lai nodrošinātu eurozonas labāku pārvaldību, Eurogrupai būtu jāspēj ātri pieņemt lēmumus un iejaukties krīzes gadījumā. Tas padarītu lēmumu pieņemšanas procesu pārredzamāku un demokrātiskāku, sākot ar veto tiesību atcelšanu,
- nodrošināt pārdales mehānismu un/vai patiesu un atbilstošu eurozonas budžetu, kā minēts 4.2.9. un 4.2.10. punktā, izmantojot pakāpeniskas pārejas procesu, lai nodrošinātu sabiedriskos labumus iedzīvotājiem un resursu taisnīgāku sadali, ar mērķi atbalstīt reformu procesu, mazināt nelīdzsvarotību starp valstīm, sekmēt iespēju veidot kopīgu nodokļu politiku u. c.,
- īstenot vienotu pārstāvību starptautiskajās organizācijās,
- šādas pārvaldības struktūras darbībām būtu vajadzīgs EP eurozonas deputātu (Euro parlamenta) atbalsts un balsojums; šajās sanāksmēs varētu piedalīties arī pārējie deputāti, taču bez balsstiesībām.

5. Ilgtermiņā: uzsākt politiskas Eiropas veidošanu kopumā

5.1. Papildus EMS pabeigšanai, kā izklāstīts iepriekš, būtu lietderīgi nākamajā parlamentā uzsākt nopietnu pārdomu procesu par ES un tās institucionālo struktūru darbības padziļināšanu kopumā, kā arī noteikt tās politikas jomas, kurām vajadzētu kļūt kopējām. EESK uzskata, ka pārdomu procesā vajadzētu pievērsties turpmāk minētajiem aspektiem.

5.2. Noteikt, ka Komisijas darbības apstiprina EP, kuram arī būtu iniciatīvas tiesības. EP varētu ievēlēt, balstoties uz Eiropas politisko partiju iesniegtajiem Eiropas sarakstiem.

5.3. Lai veicinātu pārredzamību, demokrātisko leģitimitāti un pilnvaru dalījumu, būtu jāatceļ divvaldība, ko īsteno Eiropadomes priekšsēdētājs un Komisijas priekšsēdētājs, kuru ievēlētu EP vai pilsoņi tiešā veidā, ar nosacījumu, ka tiek mainīta arī viņa loma. Pašreizējā Padome varētu kļūt par "valstu senātu" ar jaunu reglamentu.

5.4. Starp politikām, ko pilnībā vai daļēji īsteno ES un kurās tai būtu lēmumu pieņemšanas pilnvaras, varētu tikt iekļauta Eiropas Savienības ārpolitika un starptautiskā loma, tostarp vienota pārstāvība starptautiskajās organizācijās, aizsardzības politika (tiem, kas to vēlas), enerģētikas politika, pētniecības politika, patvēruma un imigrācijas politika, kā arī standartu un tiesību ievērošana ar pilnvarām rīkoties, ja dalībvalstis tās pārkāpj, kā tas jau ir attiecībā uz ekonomikas jautājumiem un budžeta regulējumu.

5.5. Jaunajā institucionālajā struktūrā, ko nav iespējams izveidot, izmantojot vienīgi ciešāku sadarbību, Parlamenta, Padomes, Komisijas, EESK un RK lomas varētu noteikt jauns konvents, kurš darbotos līdz 2019. gadam, kad notiks nākamās Eiropas Parlamenta vēlēšanas pēc 2014. gada vēlēšanām.

6. Saziņa un vienkāršošana

6.1. Uzticības atgūšanas procesā ir nepieciešama laba saziņa. EESK ir pārliecināta, ka vislabāko saziņu nodrošina labas politikas un prakse, kas nodrošina ilgtermiņa perspektīvu visai Eiropas sabiedrībai.

6.2. Jāveicina un jāuzlabo saziņa ar sabiedrību. Saziņa rada interesi, kas savukārt rada sapratni. Šī atziņa nav pietiekami tikusi ņemta vērā, un tas ir trūkums, par ko vainojama Komisija un dalībvalstis. Būtu jāizmanto viss sociālo plašsaziņas līdzekļu klāsts.

6.3. EMS un ar to saistītās jomas bieži vien ir atspoguļotas kā tehnisks pasākums. Tā nav, jo tās ir fundamentāli politiskas un lielā mērā ietekmē ikviena pilsoņa dzīvi. Tomēr tās ir reti apspriestas, nemaz nerunājot par saziņu, no šādas perspektīvas viedokļa, kas lielā mērā izskaidro milzīgo plaisu starp ES un tās iedzīvotājiem.

6.4. Atšķirīgās tradīcijas un situācijas ik dienu sāpīgi parāda, ka trūkst "kopējas EMS valodas", kas dažkārt rada lielas neskaidrības un mazina sabiedrības atbalstu. EESK uzskata, ka Komisija ir vienīgā iestāde, kas spēj sniegt risinājumu, izmantojot savas iniciatīvas tiesības ES likumdošanas procesā. Uz to būtu jāraugās tādas Komisijas un EP perspektīvā, kas būtu politiskākas struktūras nekā līdz šim.

6.5. Kā līdzatbildīgiem dalībniekiem pilsoniskajai sabiedrībai un sociālajiem partneriem būtu jāpilda sava atbilstoša loma saziņas īstenošanā, kas līdz šim bieži vien nav pietiekami attīstīta. Pilsoniskajai sabiedrībai un sociālajiem partneriem būtu jāvērsi iestāžu uzmanība uz pilsoņu un uzņēmumu bažām un jāsadarbojas, lai tās kļiedētu. Viedokļu apmaiņai būtu jānotiek abpusēji.

6.6. Eiropai turpmāk vairs nevajadzētu radīt par sevi iespaidu kā par "ziloņkaula torni"; šāds uzskats ir izveidojies lielā daļā sabiedrības. Eiropas integrācijas priekšrocības, konkrētie soļi virzībā uz priekšu un ieguvumi, kas jo īpaši izpaužas attiecībā uz ieguldījumiem, darbvietu radīšanu un patērētājiem, ir saprotami jāizskaidro iedzīvotājiem. T.s. jaunajam vēstījumam Eiropai būtu jābūt ar kopīgu saziņas un vienkāršošanas stratēģiju, kuru īsteno Komisija un dalībvalstis, kas ir galvenie dalībnieki līdzās politiskajām partijām un pilsoniskajai sabiedrībai.

Briselē, 2014. gada 9. jūlijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*
